

Rahanpesulain asettamat vaatimukset taloushallinnon toimijalle

Kirjanpitäjän näkökulma

Petra Hallila

OPINNÄYTETYÖ
Marraskuu 2020

Liiketalouden tutkinto-ohjelma

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Liiketalouden tutkinto-ohjelma

HALLILA, PETRA:

Rahanpesulain asettamat vaatimukset taloushallinnon toimijalle
Kirjanpitäjän näkökulma

Opinnäytetyö 35 sivua, joista liitteitä 1 sivu
Marraskuu 2020

Rahanpesun estäminen on tärkeä osa rikostorjuntaa. Rahapesulaki velvoittaa tiettyjä tahoja ilmoittamaan rahanpesun selvittelykeskukselle, mikäli asiakkaan toiminnassa havaitaan epäilyttäviä liiketoimia. Ilmoitusvelvollisuudella pyritään tehostamaan rahanpesun torjuntaa.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia rahanpesulain asettamia vaatimuksia kirjanpitäjän työssä toimivalle. Työn tarkoituksena oli selvittää, miten rahanpesua havaitaan ja torjutaan kirjanpitäjän työssä sekä miten rahanpesuilmoituksen tekemiseen suhtaudutaan. Tutkimuksen teoriaosuudessa käsiteltiin rahanpesua yleisellä tasolla, rahanpesuprosessin vaiheita sekä rahanpesulain asettamia velvoitteita kirjanpitäjille sekä tilitoimistoille. Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena ja tutkimusmenetelmäksi valikoitui teemahaastattelu. Tutkimusaineisto hankittiin haastatteleamalla viittä taloushallinnon asiantuntijaa. Tutkimusaineistoa analysoitiin sisällönanalyysin menetelmin.

Tutkimuksessa nousi esille, että tärkeimpänä keinona rahanpesun estämiseksi pidetään asiakkaan tuntemista sekä jatkuvaa yhteydenpitoa asiakkaaseen. Tutkimuksessa havaittiin, että työntekijöille järjestettävä koulutus rahanpesulain asettamista velvoitteista koetaan ehdottoman tärkeäksi ja tarpeelliseksi rahanpesun torjumiseksi. Tutkimustuloksista ilmeni, että rahanpesuilmoituksen tekemiseen on matala kynnys haastateltavien mukaan.

Tutkimuksen johtopäätöksenä voidaan todeta, että kirjanpitäjän on vaikea tunnistaa rahanpesua, jos se on naamioitu pieninä tapahtumina normaalin toiminnan joukkoon. Taloushallinnon yhä automatisoituessa rutiininomaiset kirjanpidon kirjatukset hoituvat automatiikalla, jolloin rahanpesu saattaa jäädä huomaamatta. Kirjanpitäjä havaitsee kuitenkin helposti normaalista toiminnasta poikkeavat liiketoimet. Kirjanpitäjiä koskee rikosoikeudellinen vastuu, jonka vuoksi rahanpesuilmoituksen tekeminen on tärkeää myös kirjanpitäjän oikeusturvan kannalta.

Asiasanat: rahanpesu, kirjanpitäjä, rahanpesulaki

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Business Administration

HALLILA, PETRA:

Obligations Imposed on Financial Actors by Money Laundering Act
Accountant's Perspective

Bachelor's thesis 35 pages, appendices 1 page
November 2020

Anti-money laundering is an important part of crime prevention. The Money Laundering Act obligates certain parties to report if suspicious transactions are detected in the customer's operations. The reporting obligation is intended to strengthen the fight against money laundering.

The objective of this study was to gather information about obligations set by the Money Laundering Act on accountants. The purpose of this thesis was to collect information on how money laundering is detected and prevented in the work of the accountant and how accountants feel about making a money laundering report. The theoretical section explored money laundering in general, the money laundering process and the obligations imposed on accountants and accounting firms by Money Laundering Act. This thesis was carried out as a qualitative interview study. The research material was collected by interviewing five financial management experts. The data were analysed by using qualitative content analysis.

The study revealed that knowing the customer and continuous contact with the customer was considered the most important way to prevent money laundering. The study showed that the interviewees considered training on the subject as a key factor on preventing money laundering. The results proved that there is a low threshold for making a money laundering report according to the interviewees.

The findings indicate that it is difficult for an accountant to identify money laundering if it is disguised as small transactions in the normal course of business. As financial management continues to automate, routine accounting entries are handled automatically allowing money laundering to pass unnoticed. However, transactions that deviate from normal operations are easily detected by the accountant. Furthermore, accountants are subject to criminal liability, which is why reporting money laundering is also important for the legal security of the accountant.

Key words: money laundering, accountant, money laundering act

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	RAHANPESU	8
	2.1 Rahanpesu.....	8
	2.2 Rahanpesuprosessi	9
	2.2.1 Sijoitusvaihe	10
	2.2.2 Harhautusvaihe	11
	2.2.3 Palautusvaihe.....	11
	2.3 Rahanpesun estäminen Suomessa	12
	2.4 Koronapandemian vaikutus	14
3	KIRJANPITÄJÄ ILMOITUSVELVOLLISENA	16
	3.1 Ilmoitusvelvollisuus	16
	3.2 Riskiarvio	17
	3.3 Asiakkaan tunnistaminen ja selonottovelvollisuus	18
	3.4 Epäilyttävät liiketoimet	19
	3.5 Työntekijöiden koulutus	21
	3.6 Valvonta	21
	3.7 Rahanpesun riskit alalla.....	22
4	TUTKIMUSMENETELMÄT JA TUTKIMUSTULOKSET	23
	4.1 Tutkimusmenetelmä ja tutkimusaineisto	23
	4.2 Rahanpesulain asettamat velvoitteet.....	24
	4.3 Rahanpesuilmoituksen tekeminen	24
	4.4 Rahanpesun havaitseminen ja torjunta	26
5	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	28
	5.1 Tutkimuksen johtopäätökset	28
	5.2 Opinnäytetyön ja luotettavuuden arviointi	29
	5.3 Jatkotutkimusehdotuksia.....	30
	LÄHTEET.....	32
	LIITTEET	35

LYHENTEET JA TERMIT

EU	Euroopan Unioni
FATF	Financial Action Task Force
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development (Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö)
AVI	Aluehallintovirasto
PEP	Politically Exposed Person

1 JOHDANTO

Tutkimuksen taustaa

Rikolliset keräävät huomattavia summia rahaa tekemällä rikoksia kuten huu-
mausainerikoksia, ihmiskauppaa, varkauksia, petoksia, korruptiota ja kavalluk-
sia. Rahanpesu on vakava uhka lailliselle järjestelmälle ja vaikuttaa rahalaitosten
eheyteen. Rikollisuus aiheuttaa vahinkoa yksilöille, kolmansille osapuolille ja
koko yhteiskunnalle. Rahanpesu voi heikentää luottamusta tiettyihin ammatteihin
kuten lakimiehiin, kirjanpitäjiin, notaareihin sekä pankkeihin ja muihin rahoituslai-
toksiin. (OECD 2019.) Rahanpesun estäminen on tärkeä osa rikostorjuntaa. Ra-
hanpesulla rahoitetaan yleensä uusia rikoksia, jonka vuoksi rahanpesun estämi-
nen on tehokkaimpia keinoja rikollisuuden kitkemiselle. (Poliisi 2020.) Rahanpe-
sulla tarkoitetaan laittomasti hankittujen varojen kierrättämistä alkuperän tai
omistajien peittämiseksi (Valtiovarainministeriö n.d.).

Rahanpesun torjuntaa säädellään kansainvälisten säännösten ja standardien
avulla. Unger & den Hertog (2012) mukaan rahanpesunsäännökset ovat tiuken-
tuneet vuosi vuodelta, jonka vuoksi teoriassa rahanpesun olisi pitänyt vähentyä
uusien säännösten myötä. Unger & den Hertog kuitenkin esittävät, että on vaikea
arvioida edes trendin suuntaa rikollisen hyödyn ja rahanpesun kehityksestä.

Suomessa rahanpesulaki (Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisesta
2017/444) asettaa velvoitteita rahanpesun estämiseksi eri toimialoilla toimiville.
Monia taloushallintoalalla toimivia, kuten kirjanpitäjiä, velvoittaa rahanpesulain
noudattaminen. Tämän opinnäytetyön aiheena on selvittää rahanpesulain edel-
lyttämät velvoitteet taloushallinnon toimijalta. Opinnäytetyö toteutetaan opiskeli-
jan omasta kiinnostuksesta aihetta kohtaan. Tutkimuksen teoriaosuudessa käsi-
tellään rahanpesua sekä rahanpesuprosessia yleisellä tasolla. Lisäksi teoria-
osuudessa syvennytään lain edellyttämiin vaatimuksiin kirjanpitotehtävissä toimi-
vilta. Teoriaosuus perustuu lakeihin, viranomaisohjeistuksiin, tutkimuksiin ja muu-
hun kirjallisuuteen.

Tavoitteet, tarkoitus ja tutkimuksen rajaukset

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tutkia rahanpesun estämistä sekä rahanpesulain asettamia velvoitteita taloushallinnon toimijalle. Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, miten kirjanpitäjät suhtautuvat rahanpesuilmoituksen tekemiseen sekä miten rahanpesua havaitaan ja estetään kirjanpitäjän työssä. Rahanpesulaki käsittelee rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämistä. Tutkimus on rajattu käsittelemään pelkästään rahanpesua, jotta aihealue ei ole liian laaja ja aihetta päästään käsittelemään pintaa syvemmälle. Tarkemmaksi tutkimuskohteeksi valikoitui taloushallinnon toimijoista kirjanpitäjien näkökulma. Aiheeseen pyritään syventymään teemahaastatteluiden avulla, joiden tarkoituksena on saada tietoa rahanpesun estämisestä taloushallinnon ammattilaisen näkökulmasta.

Tutkimuskysymykset

Mitä velvoitteita rahanpesulaki asettaa kirjanpitäjän työssä toimivalle? Miten rahanpesua havaitaan ja torjutaan kirjanpitäjän työssä? Miten rahanpesuilmoituksen tekemiseen suhtaudutaan?

2 RAHANPESU

2.1 Rahanpesu

Nopea teknologian, taloudellisen tiedon ja viestintävälineiden kehitys on antanut uudenlaisia mahdollisuuksia rahanpesun toteuttamiselle. Vuosittain maailmalla pestävän rahan on arvioitu olevan noin 2-5 % maailman BKT:sta. (United Nations n.d.) Rahanpesua voi tapahtua käytännössä kaikkialla maailmassa, sillä se on seuraus lähes kaikesta voittoa tuottavasta rikoksesta. Yleensä rahanpesijöillä on taipumus etsiä maita tai aloja, joilla rahanpesun havaitseminen on heikkoa tai tehotonta. (FATF n.d.) Rahanpesulla on yhteiskunnallisesti niin taloudellisia, sosiaalisia kuin poliittisiakin vaikutuksia. Rahanpesun taloudelliset vaikutukset ilmevät rahoitusjärjestelmän tehottomuutena, tulonmenetyksinä sekä talouselämän luotettavuuden häpertymisenä. Sosiaaliset ja poliittiset vaikutukset näkyvät rikollisuuden määrän kasvulla sekä luottamuksen laskuna poliittiseen ja taloudelliseen järjestelmään. (Andersen 2020, 39-40.)

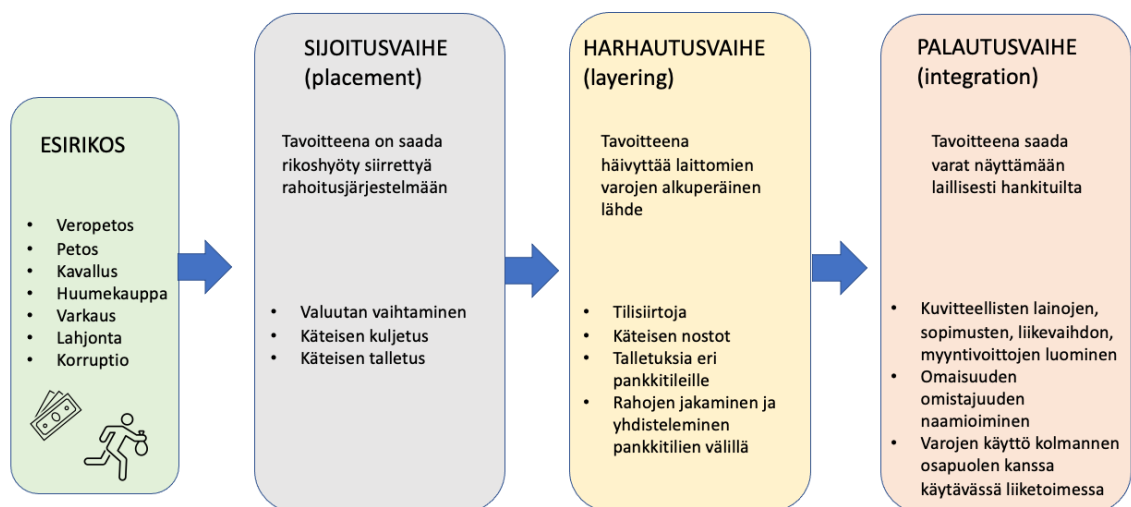
Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö OECD:n (Organization for Economic Co-operation and Development) tavoitteena on edistää jäsenmaiden hyvinvointia ja taloudellista kehittymistä (Eduskunta 2019). OECD:n yhteydessä toimii rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen vastaista kansainvälistä yhteistyötä harjoittava toimintaryhmä FATF (Financial Action Task Force). Suomi on hyväksytty toimintaryhmä FATF:n jäsenmaaksi vuonna 1991. FATF:n tarkoituksena on edistää rahanpesun, terrorismin sekä joukkotuhoaseiden vastaista kansainvälistä yhteistyötä sekä antaa suosituksia sen jäsenmaille. (Finanssivalvonta 2019a.)

Rahanpesu on rikollisella toiminnalla syntyvän omaisuuden käsittelyä niin, että yhteys varojen ja laittoman alkuperän välillä peittyä (IMF 2018). Tavallisesti rahanpesussa omaisuuden muotoa pyritään muuttamaan, jotta varojen alkuperä olisi vaikea jäljittää (Aluehallintovirasto 2019, 4). Rahanpesijän pyrkimyksenä on saada rikoksella hankitut varat näyttämään siltä, että ne tulevat laillisesta lähteestä. Varojen alkuperää pyritään häivyttämään esimerkiksi kierrättämällä varoja rahalaitosten, pankkien, sijoittamisen tai pelitoiminnan avulla. (Poliisi 2020.)

Keesoony (2016) esittää tutkimuksessaan rahanpesun kansainvälisen luonteen johtuvan siitä, että rikolliset pyrkivät toteuttamaan esirikoksen ja pesemään laitomat tuotot eri lainkäyttöalueilla. Eri alueiden oikeuskäytännöt ja lain asettamat standardit eroavat toisistaan, mikä tekee varojen jäljittämisen hankalaksi. Tällainen eri lainkäyttöalueiden hyödyntäminen on tyypillistä kansainväliselle järjestäytyneelle rikollisuudelle. (Keesoony 2016, 131.) Myös Teichmannin (2020) mukaan tällä hetkellä rahanpesijat käyttävät rahanpesussa useita lainkäyttöalueita luodakseen esteitä lainviranomaisille. Teichmann mainitsee, että tietojen hankkiminen toiselta lainkäyttöalueelta voi kestää vuosia, jonka vuoksi tarve maailmanlaajuiselle yhteistyölle rahanpesun torjumiseksi on lisääntynyt. (Teichmann 2020, 245.)

2.2 Rahanpesuprosessi

Rahanpesuprosessin, jossa laittomasti hankitun omaisuuden alkuperä pyritään hävittämään, tiedetään maailmanlaajuisesti tapahtuvan kolmessa vaiheessa. Kansainvälisesti vaiheet tunnetaan nimillä *placement*, *layering* and *integration*. (OECD 2019, 16.) Suomeksi vaiheita kutsutaan nimillä sijoitus-, harhautus- ja palautusvaihe (Andersen 2020, 21). Kuviossa 1 on havainnollistettu rahanpesuprosessin etenemistä.

KUVIO 1. Overview of money laundering (OECD 2019, muokattu)

2.2.1 Sijoitusvaihe

Rahanpesuprosessi alkaa sijoitusvaiheella, jonka tavoitteena on saada rikollisella toiminnalla hankittu hyöty rahoitusjärjestelmään. Yleensä kyseessä on käteisen rahan saaminen pankkitilille kotimaahan tai ulkomaille. Tätä varten käteinen voidaan vaihtaa arvoesineisiin kuten timantteihin ja kultaan, tai se voidaan vaihtaa toiseen valuuttaan ja jakaa helpommin kuljetettaviin pienempiin summiin. Käteinen tai arvoesine voidaan kuljettaa pois maasta, jossa rikos on tehty tai johonkin tiettyyn maahan, jossa se on helppo tallettaa tai investoida. (OECD 2019, 17.)

Suuret käteismäärät voivat herättää huomiota, jonka vuoksi rikolliset käyttävät rahapesussa hyväkseen yrityksiä, joissa käytetään paljon käteistä. Käteisen käyttö on yleistä esimerkiksi ravintoloissa, baareissa, autopesuloissa sekä itsepalvelupesuloissa. Sijoitusvaihe on rahapesuprosessin riskialttein vaihe jäädä kiinni viranomaisille. (Sullivan 2015.) Soudijni (2016) korostaa käteisen merkitystä vertaillen kolmivaiheista rahanpesumallia ja rahanpesun torjuntaa käytännössä. Soudijnin tutkimuksen mukaan käteisen käytöllä on usein suurempi rooli kuin annetaan ymmärtää. Rikollisella toiminnalla saadut varat usein kulutetaan lailliseen talouteen ilman minkäänlaisia rahanpesuprosessin vaiheita sekä sitä käytetään suoraan uusien rikosten rahoittamiseen ja rikoskumppaneiden palkkioiden maksamiseen. (Soudijni 2016, 302.)

Kryptovaluutat ovat uusi omaisuusluokka rahanpesulle, sillä niitä voidaan siirtää anonyymisti maasta toiseen internetin avulla (OECD 2019, 17). Kryptovaluutat ovat virtuaalivaluuttoja, jotka perustuvat salausalgoritmiikkaan. Virtuaalivaluuttoihin liittyy rahanpesun riski ja niitä käytetäänkin rikollisessa toiminnassa. Korkean rahanpesuriskin vuoksi EU:n direktiivi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä on laajennettu koskemaan myös virtuaalivaluutan välittäjiä. Tämän seurauksena Suomessa voi toimia vain sellaiset virtuaalivaluutan tarjoajat, jotka täyttävät lain asettamat vaatimukset. (Finanssivalvonta 2019b; Finanssivalvonta 2019c.)

2.2.2 Harhautusvaihe

Sijoitusvaihetta seuraa harhautusvaihe, jonka päämääränä on varojen rikollisen alkuperän peittäminen. Jotta rikollisella toiminnalla hankitun omaisuuden alkuperä olisi mahdollisimman vaikea jäljittää, rahoja jaetaan osiin sekä siirrellään valtioiden, pankkitilien, yksilöiden ja yritysten välillä. Rahoja voidaan myös nostaa käteiseksi pankkitililtä ja tallettaa uudestaan pankkitileille eri sijainneissa. (OECD 2019, 18.)

Mahdollisimman monimutkaisen reitin luomiseksi rahanpesijä siirtää varoja useiden tilien, lainkäyttöalueiden ja yritysten kautta (Cox 2015). Harhautusvaihe vaatii lukuisien liiketoimien tekemistä, joihin voi liittyä peiteyhtiöiden ja yhteisöjen käyttö. Tyypillisesti varoja kierrätetään sellaisten maiden kautta, joilla on tiukat pankkialaisuussäännöt, jotka hankaloittavat käteisreitin seuraamista. Muut harhautustekniikat voivat liittyä omaisuuden omistajuuden naamioimiseen. Tällöin rahanpesijä tyypillisesti ostaa autoja tai veneitä, jotka rekisteröidään jonkun ehdokkaan nimiin. (Sullivan 2015)

2.2.3 Palautusvaihe

Prosessin viimeinen vaihe on palautusvaihe. Palautusvaiheen tavoitteena on saada varat näyttämään siltä, että ne ovat laillisesti hankittuja (OECD 2019,18). Tällöin rikollisella toiminnalla hankitut varat palautuvat rahanpesijälle käytettäväksi ja näyttävät siltä, kuin ne olisivat laillisesti ansaittu. Rahanpesijän päätavoitteena on siis yhdistää itsensä uudelleen varoihin niin, että se ei herätä epäilystä tai huomiota. Onnistuneesta rahanpesusta huolimatta rahanpesijästä tulee usein ahne, jolloin toimivaa rahanpesujärjestelmää väärinkäytetään ja rahoituslaitokselle herää epäily rahanpesusta. (Cox 2015.)

Palautusvaiheessa rahanpesijä voi hyödyntää yrityksensä liiketoimintaa esimerkiksi väärentämällä tulonlähteitä, myyntivoittoja ja lainoja. Rahoille voidaan luoda näennäinen laillinen alkuperä tekemällä liiketoimia vääristetyillä asiakirjoilla kuten laskuilla, raporteilla, sopimuksilla tai kirjanpitomerkinnoilla. (OECD 2019, 18.) Varoja voidaan siirtää maasta toiseen esimerkiksi lähettämällä laskuja, joissa tavara

tai palvelu on yliarvostettu. Näin lasku toimii todisteena varojen alkuperästä ja varat näyttävät laillisesti hankituilta. (Cox 2015.)

Rahanpesemisprosessin jälkeen rikollinen voi säilöä varojansa käteisenä, kuluttaa tai investoida niitä. Rahanpesijä voi käyttää pestyt rahat esimerkiksi maksamalla niillä päivittäisiä kuluja tai ylläpitää ylellistä elämäntapaa ja ostaa koruja, jahteja tai ajoneuvoja. Rahat voidaan sijoittaa kiinteistöihin, osakkeisiin tai niillä voidaan rahoittaa laitonta ja laillista liiketoimintaa. (OECD 2019, 18.)

2.3 Rahanpesun estäminen Suomessa

Suomessa rahanpesusta tuli rangaistava rikos vuonna 1994. Suomessa tavallisin rahanpesun alkurikos on talousrikos. Maailmanlaajuisesti suurin osa pestävästä rahasta on lähtöisin kuitenkin huumaisainerikollisuudesta. (Poliisi 2020.) Kansallinen rahanpesun lainsäädäntö pohjautuu rahanpesudirektiiveihin sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen vastaisen toimintaryhmän (FATF) suosituksiin (Valtionvarainministeriö n.d).

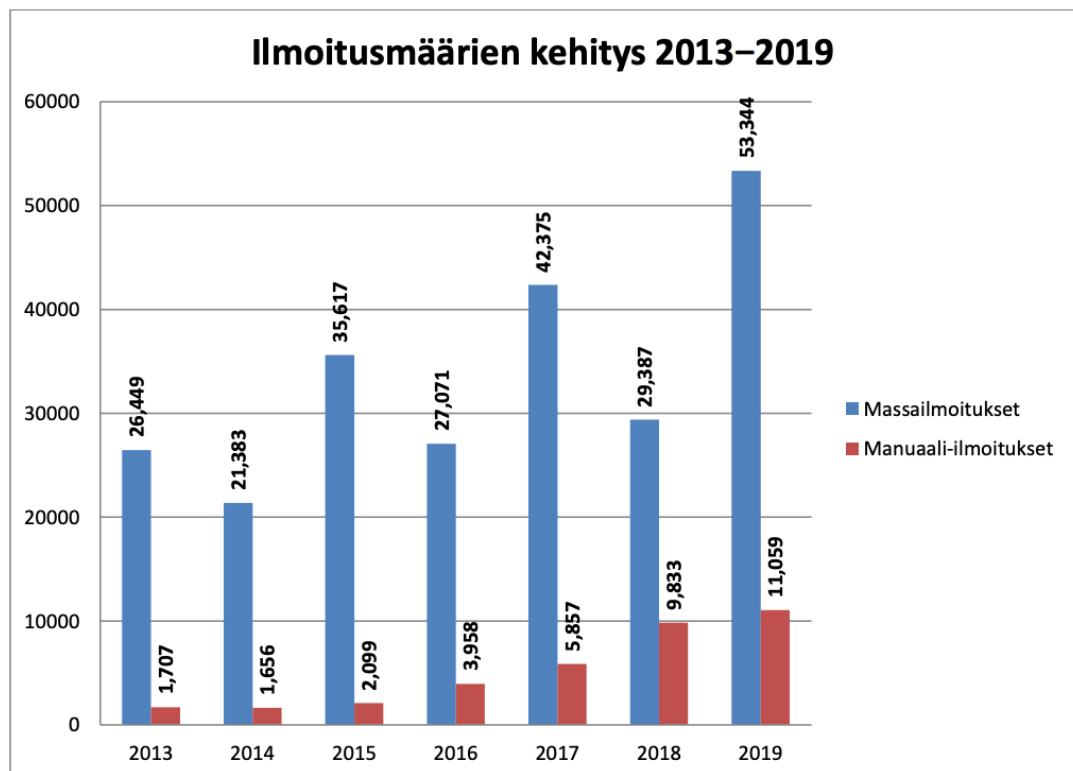
Rikoslain (39/1889) 32 luvun 6–10 §:ssä on määritelty yksityiskohtaisesti, minkälainen toiminta luokitellaan rahanpesuksi. Suppeasti esitettynä rahanpesulla tarkoitetaan rikoksella hankitun omaisuuden alkuperän häivyttämistä tai peittämistä. Tällaista rahanpesua edeltävää rikosta kutsutaan esirikokseksi. (Aluehallintovirasto 2019, 4.) Suomessa rahanpesijä, joka on itse osallistunut esirikokseen ei pääsääntöisesti saa tuomiota rahanpesusta, vaan hänet rangaistaan tekemästään alkurikoksesta. Jos rahanpesijä ei kuitenkaan ole ollut osallisena alkurikokseen, mutta on edesauttanut rahanpesussa, hänet voidaan tuomita rangaistukseen rahanpesurikoksesta. (Poliisi 2020.)

Rahanpesun estämisessä keskeisessä asemassa ovat valtionvarainministeriö sekä sisäministeriö. Valtionvarainministeriön tehtävänä on vastata rahanpesulaista ja sisäministeriön vastuuna on vastata rahanpesun selvittelykeskuksesta annetusta laista. Muita keskeisiä toimijoita Suomessa ovat rahanpesun selvittelykeskus ja valvontaviranomaiset. Rahanpesun selvittelykeskus on keskusrikospoliisin yhteydessä toimiva osasto, jonka tehtävänä on vastaanottaa ilmoituksia

epäilyttävistä liiketoimista sekä selvittää ja torjua rahanpesua. Valvontaviranomaisia ovat Finanssivalvonta, Poliisihallitus, Patentti- ja rekisterihallitus sekä Etelä-Suomen aluehallintovirasto, joiden tehtävänä on valvoa ilmoitusvelvollisia. (Valtionvarainministeriö n.d.)

Suomessa rahanpesuepäilyksistä tehtävät ilmoitukset ovat lisääntyneet trendimäisesti viime vuosina. Keskusrikospoliisissa toimivan rahanpesun selvittelykeskuksen laatiman vuosikertomuksen mukaan vuonna 2019 epäilyttävistä liiketoimista vastaanotettiin ilmoituksia yhteensä 64 403, mikä oli noin 64% enemmän ilmoituksia kuin edellisenä vuonna. Selvittelykeskus vastaanottaa massailmoituksia sekä manuaali-ilmoituksia. Massailmoitukset ovat esimerkiksi rahapeliyhtiöiden ja maksunvälityspalveluita tarjoavien tekemiä ilmoituksia, jotka käsitellään massoina. Manuaali-ilmoitukset ovat muiden tahojen laatimia ilmoituksia, jotka arvioidaan yksitellen. (Keskusrikospoliisi 2019a.)

Kuviosta kaksi voidaan huomata, että vuoden 2017 voimaan tulleen rahanpesulain uudistuksen jälkeen manuaali-ilmoitusten määrä on lähes tuplaantunut vuosien 2017–2019 aikana.

KUVIO 2. Massailmoitusten ja manuaali-ilmoitusten määrien kehitys vuosina 2013–2019 (Keskusrikospoliisi 2019a)

Rahanpesun selvittelykeskuksen mukaan ilmoitusmäärien odotetaan nousevan vuonna 2020, sillä virtuaalivaluutan välittäjät ovat tulleet ilmoitusvelvollisiksi joulukuusta 2019 lähtien. Virtuaalivaluuttojen käyttö rahanpesussa on selvittelykeskuksen mukaan lisääntynyt huomattavasti. (Keskusrikospoliisi 2019a.)

FATF:n maa-arvio Suomesta

FATF julkaisee jäsenmaistaan arviointiraportteja, joissa kartoitetaan maan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen ja selvittämisen tilannetta (Finanssivalvonta 2019a). Viimeisin maa-arviointi Suomesta on julkaistu huhtikuussa 2019. FATF:n julkaiseman maa-arvion mukaan Suomen suurimmat rahanpesun uhat ovat tulot lakisääteisten maksujen ja verojen maksamatta jättämisestä sekä veropetokset. Toiseksi korkein rahanpesuriski on kotimaiset ja ulkomaiset petokset sekä huumaisainerikoksista saatavat tuotot. Raportin mukaan merkittävä osa rikoksista saatavista tuotoista siirretään ulkomaille. Suomi on maantieteellisen sijaintinsa vuoksi merkittävä portti Euroopan ja Euroopan ulkopuolisten maiden välillä sekä sillä on vahvat kauppasuhteen esimerkiksi Venäjän kanssa. Maantieteellinen läheisyys tukee kaupallisten reittien kehittymistä, mukaan lukien laittomien tavaroiden ja varojen kulkua maiden välillä. (FATF 2019a, 6.)

Suomen maa-arvion mukaan Suomella on riittävä ymmärrys sen rahanpesun riskeistä ja niihin tartutaan tehokkaasti ja kattavin menetelmin. Suomessa tutkitaan monimutkaisia rahanpesutapauksia, joihin liittyy ulkomaisia esirikoksia ja huomattavia summia pestävää rahaa. (FATF 2019a.)

2.4 Koronapandemian vaikutus

Vuonna 2020 maailmalle levinnyt koronavirus (Covid-19) on johtanut ennenäkemättömiin maailmalaajuisiin haasteisiin sekä aiheuttanut taloudellisia häiriöitä. Koronaepidemiaan liittyvien rikosten kuten petosten, verkkorikollisuuden ja valtion varojen väärinkäyttö luo uusia tulonlähteitä laittomille toimijoille. (FATF

2020.) Toimenpiteet koronaviruksen hillitsemiseksi kuten liikkumisen rajoittaminen on vaikeuttanut esimerkiksi käteisen kuljettamista. Rajoitteista johtuen rahanpesu ohjautuu uusiin kohteisiin ja pakottaa rikollisia käyttämään erilaisia reittejä rahan pesemiseen. Käteisen käytön väheneminen on vähentänyt harmaata taloutta ja helpottanut varojen seuraamista. (Vasara 2020.)

FATF:n julkaiseman raportin mukaan rikolliset ovat yrittäneet hyötyä COVID-19 pandemiasta lisäämällä petollista toimintaa. Ensisijaisesti petoksia on tehty valtion virkamiehenä esiintymällä, jolloin tarkoituksena on esimerkiksi kalastella ihmisten henkilökohtaisia pankkitietoja. Suuren lääketieteellisten tarvikkeiden ja suojarusteiden kysynnän vuoksi myös verkkohuijaukset ovat lisääntyneet merkittävästi. Tällaisissa tapauksissa tuotteita tarjoavat pyytävät luottokorttitietoja maksua tai lähetystä varten, mutta eivät koskaan toimita tavaroita. (FATF 2020.)

3 KIRJANPITÄJÄ ILMOITUSVELVOLLISENA

3.1 Ilmoitusvelvollisuus

Vuonna 2017 Suomen rahanpesulainsäädäntö uudistettiin vastaamaan EU:n neljättä rahapesudirektiiviä sekä kansainvälisen FATF:n suosituksia. (Eduskunta 2016). Lain tavoitteena on tehostaa rahanpesun torjuntaa ja edistää sen paljastamista sekä selvittämistä (Aluehallintovirasto, 2019, 3). Rahanpesulaissa (444/2017) määritellään toimijat, jotka ovat velvollisia ilmoittamaan havaitsemistaan epäilyttäviistä liiketoimista. Ilmoitusvelvollisten keskeisimpiä velvoitteita on tunnistaa ja arvioida omaan toimintaan liittyvät rahanpesun riskit, tuntea ja seurata asiakkaidensa toimintaa sekä laatia ohjeistus ja järjestää koulutus työntekijöille rahanpesulain noudattamiseksi (Aluehallintovirasto 2019, 5).

Ilmoitusvelvolliset ovat tahoja, jotka tarjoavat rahansiirtoon ja rahoitusjärjestelyihin liittyviä palveluita kuten esimerkiksi pankit, vakuutusyhtiöt, tilintarkastajat, asianajajat, veroneuvojat ja tilitoimistot. (Vanhala 2020c). Ilmoitusvelvollisiin luetaan toimijat, joilla on mahdollisuus havaita epäilyttäviä liiketoimia kuten kirjanpitopalveluita tarjoavat. Ilmoitusvelvollisuus koskee kuitenkin vain sellaisia kirjanpitäjiä, jotka tekevät kirjanpitotehtäviä toimeksiannosta liike- tai ammattitoimintana. Ilmoitusvelvollisia eivät siis ole yrityksen itsensä palveluksessa olevat kirjanpitäjät. (Aluehallintovirasto 2020a, 1.) Kirjanpitoyhteisöjä on Suomessa yli 4000 ja ne ovatkin suurin yksittäinen ilmoitusvelvollisten ryhmä (Andersen 2020, 52).

Kirjanpitäjän havaitessa asiakkaallaan jonkun normaalista poikkeavan liiketoimen, tulee asiakkaalta pyytää selvitystä asiaan liittyen. Jos asiakas ei suostu antamaan selvitystä tai selvityksen jälkeen liiketoimi vaikuttaa yhä epäilyttävältä, tulee siitä tehdä ilmoitus rahanpesun selvittelykeskukselle. Rahanpesuilmoituksen tekijän henkilöllisyys on aina salattu, eikä ilmoituksen tekemisestä saa kertoa asiakkaalle. (Jantunen 2015.) Ilmoituksia tulisi tehdä matalalla kynnyksellä ja tulee muistaa, että se ei ole rikosilmoitus vaan ilmoitus viranomaisille, jotka tutkivat tuleeko siitä tehdä rikosilmoitus (Vanhala 2020c). Rahanpesunselvittelykeskuksen vuosiraportin mukaan vuonna 2019 kirjanpitäjät ovat tehneet 21 ilmoitusta (kuvio 3).

Ilmoittajaluokka	2017	2018	2019
Rahapeliyhteisö	22 506	16 208	11 901
Yleistä maksujenvälitystä tarjoava (sisältää valuutanvaihdon)	20 309	13 492	32 790
Luotto- ja rahoituslaitos (pankki)	5 178	9 075	10 024
Luotto- ja rahoituslaitos (muu kuin pankki)	38	91	9 247
Vakuutusyhtiö tai työeläkevakuutusyhtiö	57	87	134
Tavaran myynti käteisellä > 10 000 €	54	62	38
Kiinteistönvälittäjä	10	19	10
Kirjanpitäjä	2	15	21
Sijoituspalveluyritys	5	13	9
Asianajaja tai muu oikeudellisia palveluita tarjoava	8	13	13
Tilintarkastaja	16	8	13
Panttilainauslaitos *	3	1	
Huolellisuusvelvollisuuden alainen viranomainen	87	88	54
Muu ilmoittajaluokka	39	37	14
Kotimainen poliisiviranomainen **	6	11	
Virtuaalivaluutan välittäjä ***			75
Muu viranomainen kotimaa ***			44
Perintätoimen harjoittaja ***			8
Rahastoyhtiö tai säilytisyhteisö ***			5
Vertaislainoja välittävä elinkeinonharjoittaja ***			3
Kaikki yhteensä	48 318	39 220	64 403

KUVIO 3. Rahanpesuilmoitusten määrä ilmoittajaluokittain (Keskusrikospoliisi 2019a)

3.2 Riskiarvio

FATF:n (Financial Action Task Force) antamien suositusten tehokkaassa toteutamisessa keskeistä on riskiperusteinen lähestymistapa. Riskiperusteisuudella

tarkoitetaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskien tunnistamista, arvioimista ja ymmärtämistä. Tämä lähestymistapa mahdollistaa resurssien kohdentamisen suurimpiin riskeihin. (FATF 2019b.)

Rahanpesulain (444/2017) 2 luvun mukaan ilmoitusvelvollisen tulee laatia riskiarvio omasta toiminnastaan, joka toimii riskiperusteisen lähestymistavan perustana. Riskiarvion tarkoituksena on saada käsitys rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen riskeistä toimialalla (Rahanpesulaki 444/2017). Riskiarviota laadittaessa sen laajuus ja kattavuus tulee suhteuttaa kirjanpitopalveluita tarjoavan toiminnan kokoon, laajuuteen ja luonteeseen (Aluehallintovirasto, 2020a, 2). Riskiarviossa on huomioitava omat asiakkaat, maat tai maantieteelliset alueet, joissa liiketoimintaa harjoitetaan, millaisia tuotteita ja palveluita tarjotaan sekä millaisia liiketoimintaa ja jakelukanavia käytetään (Vanhala 2020d).

Riskiarvion laatiminen on keskeistä rahanpesun estämisen kannalta, sillä sen perusteella arvioidaan, miten asiakkaiden toimintaa seurataan ja minkälaisia asiakkaan tuntemismenetelmiä käytetään. Kirjanpitäjän tulee pohtia, liittyykö hänen asiakkaissuhteisiinsa ja niiden toimintaan asioita, joiden perusteella rahanpesuriski olisi normaalia suurempi. Suurempaan riskiin voi johtaa esimerkiksi se, että asiakkaan liiketoimintaan liittyy monimutkaisia järjestelyitä tai se, että asiakas toimii rahanpesulle riskialttiimmalla alalla kuten ravintola- tai rakennusalalla. (Jantunen, 2015.) Riskiarvio on päivitettävä säännöllisesti sekä toimitettava viipymättä valvontaviranomaiselle sitä pyydettyäessä (Aluehallintovirasto 2019, 5).

3.3 Asiakkaan tunnistaminen ja selonottovelvollisuus

Asiakkaan tunteminen on tärkeässä roolissa rahanpesun estämisen kannalta. Asiakas ja hänen toimintansa on tunnettava siinä laajuudessa, että normaalista poikkeavat liiketoimet voidaan havaita. (Aluehallintovirasto 2019, 6.) Tarvittavat tiedot kerätään julkisista rekistereistä ja tietokannoista sekä asiakkaalta itseltään (Vanhala 2020d). Tämän lisäksi asiakkaan tai asiakkaan edustajan henkilöllisyys on todennettava. Kirjanpitäjän työssä pääsäännön mukaan asiakkaan tunnistaminen ja henkilöllisyyden todentaminen on tarpeellista pysyväluonteista asiakassuhdetta perustettaessa tai ennen liiketoimen suorittamista. Ennen asiakkaan

tunnistamista on kirjanpitäjän pohdittava oman riskiarvionsa ja rahanpesulain perusteella, millaista tuntemismenettelyä käytetään. (Aluehallintovirasto 2020a, 3.)

Tilanteissa, joissa rahanpesuriski on normaalia suurempi, tulee ilmoitusvelvollisen noudattaa tehostettua tuntemismenettelyä. Tehostetulla tuntemismenettelyllä tarkoitetaan tavallista laajempaa selvitystä sekä dokumentaatiota asiakkaan toiminnasta. (Aluehallintovirasto 2020a, 4.) Asiakkaaseen voi liittyä tavanomaista suurempi rahanpesuriski monesta syystä. Rahanpesuriskiä lisäävät esimerkiksi liiketoimet korkean rahanpesuriskin valtioihin, asiakkaan ollessa poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö (PEP, Politically Exposed Person) tai jos asiakkaan tunnistamiseen käytetään etätunnistautumista. (Aluehallintovirasto 2020a, 4.)

Ilmoitusvelvollista koskee myös selonottovelvollisuus. Selonottovelvollisuus tarkoittaa, että ilmoitusvelvollisen tulee hankkia tarpeellinen määrä tietoa asiakkaansa sekä tämän tosiasiallisen edunsaajan toiminnasta sekä liiketoiminnan laajuudesta ja laadusta. Tosiasiallisella edunsaajalla tarkoitetaan henkilöä, joka käyttää määräysvaltaa omistuksensa tai äänioikeutensa kautta. Asiakkaan toimintaa tulee myös seurata, jotta ilmoitusvelvollisella on edellytykset huomata normaalista poikkeavia liiketoimia. (Aluehallintovirasto 2019, 8-9.) Selonottovelvollisuuden myötä epäilyttävän liiketoimen kohdalla kirjanpitäjän on pyrittävä tutkimaan liiketoimen taustat esimerkiksi tiedustelemalla asiakkaalta niistä. Ilmoitusvelvollisilla on kuitenkin hyvin rajalliset mahdollisuudet selvittää pitkälle liiketoimien taustoja ja se onkin rahanpesun selvityskeskukseen tehtävä. Tämän vuoksi rahanpesuilmoituksen tekeminen matalalla kynnyksellä on tärkeää. (Aluehallintovirasto 2020b.)

3.4 Epäilyttävät liiketoimet

Kirjanpitäjän tulee kiinnittää huomiota asiakkaan epäilyttäviin liiketoimiin, jotka voisivat viitata rahanpesuun. Liiketoimi voi olla epäilyttävä, mikäli se poikkeaa suuruudeltaan, rakenteeltaan tai toimipaikaltaan asiakkaan normaalista toiminnasta. Epäilyttävän liiketoimen tunnistamiseksi onkin tärkeä tuntea asiakas ja asiakkaan toiminta. (Aluehallintovirasto 2020a, 5.) Tyypillisimpiä epäilyttävän liiketoimen piirteitä ovat tilanteet, joissa asiakas ei anna tietoja, asiakkaan antama

selvitys on epäselvä, varojen alkuperästä ei saada tietoja, asiakas käyttää suuria määriä käteistä, yhteystiedot muuttuvat usein tai asiakas harjoittaa liiketoimintaa riskivaltiossa tai riskitoimialla. Rahanpesun tunnistaminen on haastavaa taloushallinnon ammattilaiselle, sillä he ovat kosketuksissa aiheeseen vasta, kun rahanpesuprosessi on edennyt harhautusvaiheeseen. (Vanhala, 2020b.)

Taloushallintoalalla asiakkaaseen tulisi kiinnittää erityistä huomiota, mikäli asiakas vaihtaa usein kirjanpitäjää. Kirjanpitäjän vaihtaminen on usein työläs ja aikaa vievä prosessi, jota ei kevyin perustein tehdä. Tämän vuoksi usein kirjanpitäjää vaihtava asiakas herättää kysymyksiä ja epäilyksiä. Muita tyypillisiä piirteitä ovat monimutkaiset yhtiörakenteet, väärennetyt osto- ja myyntisopimukset tai monimutkaiset lainajärjestelyt. Monimutkaisten yhtiörakenteiden tarkoituksena voi olla tosiasiallisen edunsaajan häivyttäminen, jolloin olennaista on saada peruste monimutkaiselle yhtiörakenteelle. (Vanhala 2020b.)

Mikäli asiakkaalla havaitaan jokin epäilyttävä liiketoimi, tulee selvittää, onko asialle löydettävissä järkevä peruste. Tämän jälkeen perustelu dokumentoidaan ja tilanne analysoidaan. Laki velvoittaa kuitenkin vielä tämän jälkeen asiakkaan jatkuvan seurannan. Jos liiketoimelle ei löydetä järkevää perustetta tai asiakas ei toimita tarvittavia tietoja, tulee ilmoitus epäilyttävästä liiketoimesta tehdä viipymättä rahanpesun selvittelykeskukselle. Työnantajan on suojeltava työntekijöitä ilmoitusta tehdessä. (Vanhala 2020b.)

Aluehallintoviraston Tili- ja veropäivillä 2020 pitämässä tietoiskussa kerrottiin esimerkkejä kirjanpitäjien ja tilintarkastajien tekemistä rahanpesuilmoituksista. Yhdessä esimerkissä ilmoituksen kohteena olevan yhtiön toiminta muodostui omistamiensa kiinteistöjen vuokrauksesta, mutta liikevaihto koostui pääasiassa veroparatiisimaissa sijaitseville tehtävistä myynneistä, jotka kuvattiin koulutus – ja konsulttipalkkioiksi. Toisessa esimerkissä yhtiön osakas oli tilikauden aikana nostanut käteistä rahaa (yhteensä noin 80 000 euroa, 200 nostokertaa), jotka oli kirjattu lyhytaikaisten osakaslainojen tilille. Osakaslainat oli kuitattu yhden alihankkijan laskuilla. (Aluehallintovirasto 2020b.)

3.5 Työntekijöiden koulutus

Rahanpesulaki edellyttää, että ilmoitusvelvollisten työntekijöille järjestetään koulutusta rahanpesulainsäädännön edellyttämistä velvoitteista. Koulutuksen tarkoituksena on varmistaa, että työntekijät tuntevat heitä koskevat velvoitteet ja noudattavat niitä. (Aluehallintovirasto 2019.) Tilitoimistojen tulee siis järjestää kirjanpitäjilleen tarvittava koulutus. Työntekijöille järjestettävä koulutus voi olla esimerkiksi jonkun ulkopuolisen tahon järjestämä. Koulutuksia rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja siihen liittyvästä lainsäädännöstä järjestävät muun muassa Finanssivalvonta, Taloushallintoliitto, Suomen tilintarkastajat ry ja verkkokoulutuksia tarjoava Eduhouse.

3.6 Valvonta

Kirjanpitotehtävissä toimivia ilmoitusvelvollisia valvoo Etelä-Suomen aluehallintovirasto (AVI). Aluehallintovirastolla on oikeus saada ilmoitusvelvolliselta pyytämänsä tiedot ja selvitykset maksutta rahanpesun valvonnan hoitamiseksi. (Aluehallintovirasto 2019, 19.) Heinäkuusta 2019 lähtien ulkoisten kirjanpitäjien on lain mukaan velvollisuus rekisteröityä aluehallintoviraston ylläpitämään valvontarekisteriin, jonka tarkoitus on tehostaa rahanpesun estämisen valvontaa. Ulkoisilla kirjanpitäjillä tarkoitetaan liike- tai ammattitoimijoita, jotka hoitavat kirjanpitotehtäviä toimeksiannosta. (Aluehallintovirasto 2020a).

Rahanpesulain noudattamatta jättämisestä tai puutteellisesta noudattamisesta voi seurata rangaistus. Vuonna 2017 rahanpesulain uudistuksen yhtenä merkittävimpänä uudistuksena tuli voimaan hallinnolliset seuraamukset, eli rahalliset maksut lain noudattamatta jättämisestä. Hallinnolliset seuraamukset voidaan jakaa kolmeen eri tyyppiin, joita ovat rikemaksu, julkinen varoitus ja seuraamusmaksu. Tällaisia seuraamuksia voidaan määrätä ilmoitusvelvolliselle eli esimerkiksi tilitoimistolle tai tilintarkastusyhteisöille. Seuraamukset voidaan määrätä myös ilmoitusvelvollisen johtoon kuuluvalle. (Vanhala 2020a.)

Hallinnollinen seuraamus voidaan määrätä muun muassa riskiarvion, asiakkaan tuntemisen tai ilmoituksen tekemisen laiminlyönnistä sekä työntekijän koulutuksen ja suojelun laiminlyönnistä. Rikemaksu on rahallisista maksuista kevyempi rangaistus. Taloushallinnon toimijan ollessa luonnollinen henkilö voi rikemaksu olla 500 – 10 000€ ja oikeushenkilön kohdalla 5 000 – 100 000€. Seuraamusmaksu määrätään, silloin kun laiminlyönnit ovat tahallisia, toistuvia tai viranomaisten huomautuksista huolimatta jatkuvia. (Vanhala 2020a.)

3.7 Rahanpesun riskit alalla

Kirjanpito sektorilla on monia kansainvälisesti tunnistettuja haasteita rahanpesun estämisessä. Haasteita lisäävät muun muassa puutteelliset keinot esimerkiksi väärennettyjen dokumenttien havaitsemiseksi. Lisäksi kirjanpitäjällä ei usein ole mahdollisuutta nähdä suoritusten taustalla olevia sopimuksia. Työntekijöiden riittämätön koulutus ja ohjeistus rahanpesulain noudattamisesta nähdään kirjanpitäjiin kohdistuvana riskitekijänä. (Aluehallintovirasto 2020a.)

Kansallisessa riskiarviossa yhtenä keskeisimmistä riskikohteista on pidetty kirjanpidon vääristelyä, kaksoislaskutusta sekä veroparatiiseja. Kirjanpitopalveluita tarjoavat ovat maininneet riskiarvioissaan puutteelliset havainnointimahdollisuudet. (Keskusrikospoliisi 2019b.)

4 TUTKIMUSMENETELMÄT JA TUTKIMUSTULOKSET

4.1 Tutkimusmenetelmä ja tutkimusaineisto

Tutkimus on toteutettu laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena. Laadullista tutkimusta käytetään silloin, kun tutkittavalle ilmiölle ei ole sitä selittävää teoriaa taustalla. Laadullisen tutkimuksen avulla tutkittavaa ilmiötä pyritään ymmärtämään sekä saamaan ilmiöstä syvällisempi näkemys. (Kananen 2014, 16–17.) Tiedonkeruumenetelmäksi on valittu asiantuntijoille tehtävä teemahaastattelu eli puolistrukturoitu haastattelu. Teemahaastattelun avulla pyritään löytämään merkityksellisiä vastauksia tutkimuksen tarkoituksen mukaisesti. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 75). Teemahaastattelu on yksi yleisimmistä laadullisen tutkimuksen tiedonkeruumenetelmistä. Teemojen avulla tutkija pyrkii ymmärtämään paremmin tutkittavaa ilmiötä ja muodostamaan kokonaiskuvan haastatteluiden vastauksista. (Kananen 2014, 72.)

Tämän tutkimuksen teemahaastattelut on toteutettu sähköpostihaastatteluina. Sähköpostihaastattelu muodostuu yhdeksästä pääkysymyksestä, joita on tuettu alakysymyksillä, jotta vastaukset eivät jäisi liian suppeiksi. Alkuperäisenä tarkoituksena oli toteuttaa haastattelut videohaastatteluina, jotta haastateltaville olisi voinut esittää tilanteessa herääviä jatkokysymyksiä. Tutkimusvaiheessa havaittiin, että ehdokkaat suostuvat matalammalla kynnyksellä haastateltaviksi, mikäli haastattelu toteutetaan sähköpostin välityksellä. Toisaalta sähköpostihaastattelun hyvinä puolina voidaan pitää sitä, että vastaaja saa rauhassa omalla ajalla vastata kysymyksiin sekä ehtii pohtimaan niitä syvällisemmin.

Tutkimusaineisto on hankittu haastatteleamalla viittä eri henkilöä, jotka ovat kaikki tilitoimistossa työskenteleviä taloushallinnon asiantuntijoita. Haastateltavat työskentelevät samassa organisaatiossa. Haastattelukysymykset olivat kaikille haastateltaville samat. Tutkimustuloksissa haastateltaviin viitataan käyttämällä ilmaisua asiantuntija A, B, C, D ja E. Tutkimusaineistoa on analysoitu sisällönanalyysin menetelmin. Sisällönanalyysin tavoitteena on saada kuvaus tutkittavasta ilmi-

östä tiivistetyssä ja yleisessä muodossa (Tuomi & Sarajärvi 2009, 103). Teema-haastatteluista saadut tutkimustulokset ovat esitelty alaluvuissa teemoittain. Teemat ovat muodostuneet asetettujen tutkimuskysymysten perusteella.

4.2 Rahanpesulain asettamat velvoitteet

Haastattelun ensimmäisten kysymysten tavoitteena oli selvittää ovatko haastateltavat saaneet rahanpesun estämisestä lain edellyttämää koulutusta ja miten hyvin he kokevat tuntevansa ilmoitusvelvollisia koskevat velvoitteet.

Kaikki haastateltavat ovat saaneet työnantajan järjestämää koulutusta rahanpesulain nojalla annettujen säännösten noudattamiseksi ja kokivat saamansa koulutuksen tarpeelliseksi. Haastateltava C:n mielestä koulutus on ehdottomasti tarpeellista ja mainitsee, että mielestään ilman riittävää perehdytystä ei voida velvoittaa ilmoitusvastuuseen. Haastateltava D:n mielestä koulutus on tarpeellinen taloushallintoalalla ja hän ei kokisi pahitteeksi, jos koulutusta aiheesta olisi vieläkin enemmän. Haastateltavat A, B ja D kokevat, että kirjanpitäjiä koskevat velvoitteet on selkeästi ohjeistettu viranomaisten/liiton osalta ja ohjeistukset ovat helposti löydettävissä. Haastateltava E on selkeästi perehtynyt rahanpesulakiin ja ilmoitusvelvollisia koskeviin velvoitteisiin muita tarkemmin.

”Mielestäni ohjeistukset eivät ole täysin selkeät. Ongelmana on se, että rahanpesulaki on kaikille ilmoitusvelvollisille sama. Jotkut velvoitteet tuntuvat melko raskailta, ovat ehkä enemmän pankkimaailman juttuja kuin kirjanpitotoimistojen. Silti laki on kaikille sama” (Haastateltava E)

4.3 Rahanpesuilmoituksen tekeminen

Haastattelukysymyksissä kerrottiin haastateltaville, että vuonna 2019 kirjanpitäjät tekivät yhteensä 21 ilmoitusta epäilyttävästä liiketoimesta. Haastateltavilta kysyttiin, miltä luku vaikuttaa heidän mielestään ja mikä kyseiseen ilmoitusmäärään voisi vaikuttaa. Neljän haastateltavan mielestä ilmoitusmäärä vaikuttaa pieneltä.

Haastateltava A mainitsee, että ilmoitusten tekemistä voisi hankaloittaa luottamuksellinen asiakassuhde ja ettei sitä haluta pilata. Haastateltava B taas toteaa, että ilmoittaminen pitäisi tehdä helpommaksi ja yksinkertaisemmaksi. Haastateltava C:n mielestä määrä vaikuttaa pieneltä, sillä ilmoittamisen kynnyks tulisi olla matalalla ja viranomaistahot sitten tekevät päätöksen aiheuttaako ilmoitus tutkintatoimia. Haastateltava pohtii, koetaanko kynnyks ilmoituksen tekemiselle turhan korkeaksi. Haastateltava E kertoo, että kirjanpitäjän on melko vaikea tunnistaa tekaistuja liiketoimia, jos sellaisia on. Hän kaipaisi ulkopuolisissa koulutuksissa konkreettisia esimerkkejä rahanpesusta ja miten kirjanpitäjä olisi voinut huomata sen. Haastateltava pohtii olisiko tällaisen tietoisuuden lisäämisellä kuitenkin riski rikollisuuden lisääntymiseen.

Kaikki haastateltavat kokevat, että heillä on rahanpesuilmoituksen tekemiseen matala kynnyks. Haastateltava A nostaa esiin ilmoituksen tekemisen tärkeyden oman oikeusturvansa kannalta. Hän on lukenut uutisia talousrikokseen tuomituista kirjanpitäjistä, jotka eivät ole puuttuneet asiakkaan toimintaan ajoissa. Tällaiset uutiset herättävät haastateltavassa ajatuksia, että hän ei itse halua joutua vastaavanlaiseen tilanteeseen. Haastateltava C kertoo, että hänen yrityksessään ilmoitukset tehdään siitä vastuussa olevan henkilön kautta. Tämä käytäntö on haastateltavan mielestä todella hyvä, eikä ilmoituksen tekeminen tunnu tällöin pelottavalta tai vaikealta. Haastateltava E mainitsee, että ilmoitus tehdään matalalla kynnyksellä. Usein kuitenkin ilmoituksen tekemiseen ei loppujen lopuksi koeta aihetta.

”Kun vaan kyselemme asiakkaalta tarkemmin asioista, niin epäilyks poistuu ja toiminta onkin ymmärrettävää” (Haastateltava E)

Kaikkia haastateltavia on neuvottu olemaan yhteydessä yrityksensä vastuuhenkilölle, mikäli epäilyks rahanpesusta herää. Haastateltavat A ja E kertovat, että työntekijä ja vastuuhenkilö pohtivat ensin yhdessä onko tapauksesta tarpeellista tehdä rahanpesuilmoitus.

4.4 Rahanpesun havaitseminen ja torjunta

Haastateltavilta kysyttiin, minkälaiset mahdollisuudet heillä on mielestään havaita rahanpesua asiakkaan toiminnassa. Haastateltava C pohtii automatiikan vaikutusta rahanpesun havaitsemiseen. Hän kertoo, että heillä kirjanpitäjä käsittelee investointeihin tai muihin poikkeaviin tilanteisiin liittyvät tositteet ja automatiikka hoitaa rutiininomaiset liiketoimet.

”toisaalta aikaa jää enemmän näiden poikkeavien toimien tarkasteluun, toisaalta automatiikan myötä käsitys siitä mikä on yrityksen normaalia toimintaa voi jopa hieman hämärtyä. Jos epäilyttävät liiketoimet ”naamioituvat” normaalin toiminnan joukkoon pieninä tapahtumina eikä yksittäisinä suurempina summina, automatiikka voi pahimmassa tapauksessa myös peittää sitä näkyvistä.” (Haastateltava C)

Haastateltava C kuitenkin kokonaisuudessaan pitää kirjanpitäjiä tärkeässä roolissa, sillä heillä on yleensä läheisempi suhde asiakkaaseen ja parempi tuntemus asiakkaasta kuin muilla ilmoitusvelvollisilla. Haastateltava A:n mielestä tietyt epäilyttävät tilanteet ovat kirjanpitäjän helposti havaittavissa, kuten epämääräiset käteisnostot pankkitililtä.

Haastateltavilta kysyttiin, minkälaiset asiakkaan toimet herättäisivät heissä epäilystä. Lähes kaikki haastateltavat nostivat esiin suurien tai useiden käteisnostojen ja talletusten herättävän epäilystä. Haastateltavat A ja C mainitsevat sellaisten liiketoimien ja kuittien epäilyttävän, jotka eivät liity yrityksen varsinaiseen liiketoimintaan. Haastateltava E kertoo, että hänessä heräisi epäilystä, jos asiakkaalla olisi epätavallisen suuria myyntejä, rahansiirtoja ulkomailta/-maille ja yleisesti asioiden piilottelusta.

Haastateltavat C, D ja E kertovat, että tärkein keino rahanpesun estämiseksi kirjanpitäjän työssä on tuntea asiakkaan toiminta. Tällöin poikkeamat ja epämääräinen toiminta on helpommin havaittavissa. Haastateltava E mainitsee myös jatkuvan yhteydenpidon tärkeyden. Haastateltavat A ja B perään kuuluttavat tark-

kuutta työnteossa ja kyselemisen tärkeyttä. Molemmat muistuttavat, että kirjanpidon kirjauksia ei pidä tehdä, jos niissä on jotain epäselvää, vaan silloin tilanteet tulee ensin selvittää asiakkaan kanssa.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

5.1 Tutkimuksen johtopäätökset

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli tutkia rahanpesulain asettamia edellytyksiä taloushallinnon toimijalle. Asetettuihin tutkimuskysymyksiin vastataan teoriaan ja tutkimustuloksiin perustuen.

Tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että tilitoimistoille keskeisimpiä rahanpesulain asettamia velvoitteita ovat tunnistaa ja arvioida omaan toimintaan liittyvät rahanpesun riskit sekä kouluttaa työntekijät noudattamaan rahanpesulain asettamia vaatimuksia. Kirjanpitäjien tärkeimpiin velvoitteisiin kuuluu tuntea ja seurata asiakkaidensa toimintaa sekä ilmoittaa epäilyttävistä liiketoimista rahanpesun selvittelykeskukselle. Tutkimuksessa selvisi, että haastateltavat tuntevat kirjanpitäjiä koskevat velvoitteet ja ovat tutustuneet niihin lähinnä työnantajan koulutusten ja ohjeistuksen kautta. Työnantajan järjestämä koulutus koetaan ehdottomasti tarpeelliseksi taloushallintoalalla. Tutkimuksen perusteella voidaan siis todeta, että koulutuksen järjestämisellä on erittäin tärkeä rooli rahanpesun torjunnassa.

Tutkimustulosten perusteella voidaan todeta, että kirjanpitäjien on helppo havaita tietyn tyyppiset epäilyttävät liiketoimia kuten suuret käteisnostot ja -talletukset tai asiakkaan normaaliin toimintaan nähden epänormaalit liiketoimet. Kirjanpitäjän on kuitenkin vaikea tunnistaa tekaistuja liiketoimia, jos ne on ”naamioitu” normaalin toiminnan joukkoon. Haastatteluissa esiin nousi myös huoli automatiikan vaikutuksesta rahanpesun havaitsemiseen, sillä yhä suurempi osa kirjanpidon tehtävistä hoituu automaattisesti. Rahanpesun riskialttein vaihe kiinnijäämiselle on sijoitusvaihe, jossa varat yritetään saada sisälle rahoitusjärjestelmään. Rahanpesun tunnistaminen on haastavaa kirjanpitäjälle, sillä he ovat kosketuksissa aiheeseen vasta, kun rahanpesuprosessi on edennyt harhautusvaiheeseen (Vanhala, 2020b).

Tutkimuksessa selvisi, että kirjanpitäjän työssä tärkeimpänä keinona torjua ja havaita rahanpesua ovat asiakkaan toiminnan tunteminen sekä jatkuva yhteydenpito asiakkaaseen. Tärkeänä pidettiin myös vähänkään epäselvien tilanteiden selvittämistä asiakkaan kanssa. Asiakkaan tunteminen ja selonottovelvollisuus ovatkin rahanpesulain mukaan kirjanpitäjältä edellytettävää toimintaa (Aluehallintovirasto 2019).

Kirjanpitoyhteisöt ovat suurin yksittäinen ilmoitusvelvollisten ryhmä Suomessa. Vuonna 2019 kirjanpitoyhteisöissä työskentelevät tekivät 21 ilmoitusta epäilyttävästä liiketoimesta. Yhteensä Suomessa kyseisenä vuonna ilmoituksia tehtiin 64403. Kirjanpitäjien tekemien ilmoitusten vähäisyys herätti kiinnostusta. Tutkimuksen tuloksista selvisi, että kaikki haastateltavat kokevat, että ilmoituksen tekemiseen on matala kynnyks, mutta tilastoista ilmenevät ilmoitusmäärät aiheuttivat hämmennystä. Tutkimuksessa nousee esille, että ilmoituksen tekeminen koetaan tärkeäksi myös kirjanpitäjän oman oikeusturvan kannalta, sillä kirjanpitäjiä koskee rikosoikeudellinen vastuu. Ilmoitusmäärien vähäisyydelle ei löytynyt selitystä. Voidaan kuitenkin pohtia johtuisiko ilmoitusmäärien vähäisyys siitä, että mahdollista rahanpesua ei havaita tarpeeksi tai siitä, että luottamuksellista asiakassuhdetta ei haluta vaarantaa.

5.2 Opinnäytetyön ja luotettavuuden arviointi

Opinnäytetyö onnistui kokonaisuudessaan hyvin. Opinnäytetyö toteutettiin suunnitellun aikataulun mukaisesti ja asetettuihin tutkimuskysymyksiin saatiin vastaukset teorian ja haastatteluiden avulla. Opinnäytetyön aihe on hyvin ajankohdainen ja siitä oli löydettävissä tietoa useista lähteistä. Aihe on myös kansainvälinen, jonka vuoksi suuri osa lähteistä on englannin kielellä. Käytetyt lähteet ovat valittu huolellisesti huomioiden niiden luotettavuuden ja ajantasaisuuden.

Työn tekemisessä haasteelliseksi koitui sellaisten asiantuntijoiden löytäminen, jotka suostuisivat haastateltaviksi aiheesta. Lopulta kuitenkin tavoiteltu määrä haastateltavia saatiin mukaan opinnäytetyöprosessiin. Haastateltavat olivat

alansa ammattilaisia sekä hyvin tietoisia rahanpesulain asettamista edellytyksistä. Haastateltavien vastauksia voidaan pitää luotettavina ja ne antoivat arvokasta tietoa tutkimukselleni.

Tutkimusaineisto kerättiin haastattelemalla viittä taloushallinnon asiantuntijaa. Tutkimuksen luotettavuutta lisää se, että kaikki haastateltavat ovat alan asiantuntijoita. Haastatteluita ei voitu toteuttaa kasvotusten vallitsevan koronavirustaudin vuoksi, joten haastattelut toteutettiin sähköpostihaastatteluina. Valikoitunut haastattelumuoto saattaa vaikuttaa tutkimuksen luotettavuuteen, sillä haastatteluista ei ilmene haastateltavan eleet tai äänenpainot eikä haastattelutilanteessa heräviä tarkentavia lisäkysymyksiä voitu esittää. Luotettavuuteen saattaa vaikuttaa se, että haastateltavat ovat samasta organisaatiosta, jolloin eri yritysten toimintatapoja ei pystytä vertailemaan. Haastateltavien vastaukset käsiteltiin anonyymisti eikä haastateltavien työnantajaa paljastettu. Kerätyt tutkimusaineistot hävitetään opinnäytetyön valmistuttua.

Aloittaessani opinnäytetyötä, rahanpesu aiheena oli minulle täysin tuntematon, joten aiheeseen perehtymiseen meni paljon aikaa. Opinnäytetyön aikana olen perehtynyt rahapesuun laajasti ja sisäistänyt rahapesuprosessin kulun. Koin rahanpesun erittäin mielenkiintoiseksi, jonka vuoksi teorian tiedon etsiminen tuntui vaivattomalta. Taloushallinnon opintosuuntautumiseni vuoksi kirjanpitäjän näkökulma oli luonteva valinta. Rahanpesulaki velvoittaa useita taloushallintoalalla työskenteleviä, jonka vuoksi koen tämän opinnäytetyön olevan minulle arvokasta oppimista työelämää varten. Mielestäni rahanpesulain asettamista velvoitteita tulisi luennoida koulussa taloushallintoalaa opiskeleville.

5.3 Jatkotutkimusehdotuksia

Tässä opinnäytetyössä tutkittiin rahanpesulain asettamia edellytyksiä taloushallinnon toimijalle. Tutkimus rajattiin käsittelemään rahanpesulaista pelkästään rahanpesun osuutta. Tutkimuksessa nousi ilmi, että kirjanpitäjät ovat tehneet suhteellisen vähän rahanpesuilmoituksia viime vuosien aikana. Jatkotutkimuksena voitaisiin pyrkiä selvittämään laajemmin, mistä vähäinen ilmoitusmäärä johtuu.

Toisena jatkotutkimusehdotuksena voitaisiin tutkia automaation vaikutusta rahanpesun estämiseen, sillä suuri osa rutiininomaisista kirjauksista ovat automaatiikan hoitamia. Lisäksi voitaisiin tutkia miten automatiikkaa ja tekoälyä hyödynnetään rahanpesun torjunnassa. Olisi myös mielenkiintoista tutkia, kuinka paljon rahanpesulain noudattamisesta aiheutuu kustannuksia tilitoimistolle.

LÄHTEET

Aluehallintovirasto. 2019. Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen – ohje ilmoitusvelvolliselle. Luettu 14.9.2020. https://kvkl.fi/wp-content/uploads/2019/08/AVI_Rahanpesun-torjunnan-yleisohje-10072019.pdf

Aluehallintovirasto. 2020a. Ohje kirjanpitäjille 8/2020. Luettu 9.9.2020. https://www.avi.fi/documents/10191/37932/Liite_uuteen_ohjeeseen_kirjanpit%C3%A4j%C3%A4t.pdf/3400226e-340c-4c2a-b8c1-a262e2e9f3ba

Aluehallintovirasto. 2020b. Tili- ja veropäivät 2020 Tietoisku: Raisa Badiali / Aluehallintovirasto. Suomen Taloushallintoliitto. YouTube-video. Julkaistu 24.1.2020. Viitattu 22.10.2020. <https://www.youtube.com/watch?v=LB6HRT-YBsU&feature=youtu.be>

Andersen, A. 2020. Rahanpesun estäminen. Helsinki: Alma Talent.

Asiantuntija A. 2020. Taloushallinnon asiantuntijan haastattelu. Sähköpostihaastattelu. Luettu 23.10.2020.

Asiantuntija B. 2020. Taloushallinnon asiantuntijan haastattelu. Sähköpostihaastattelu. Luettu 23.10.2020.

Asiantuntija C. 2020. Taloushallinnon asiantuntijan haastattelu. Sähköpostihaastattelu. Luettu 26.10.2020.

Asiantuntija D. 2020. Taloushallinnon asiantuntijan haastattelu. Sähköpostihaastattelu. Luettu 23.10.2020.

Asiantuntija E. 2020. Taloushallinnon asiantuntijan haastattelu. Sähköpostihaastattelu. Luettu 26.10.2020.

Cox, D. (2015) Handbook of anti-money laundering. 1st edition. Chichester, England: Wiley.

Eduskunta. 2016. Rahanpesulainsäädännön kokonaisuudistus. Päivitetty 7.7.2017. Luettu 29.9.2020. https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/kirjasto/aineistot/kotimainen_oi-keus/LATI/Sivut/rahanpesulainsaadannon-kokonaisuudistus.aspx

Eduskunta. 2019. OECD-tietopaketti. Luettu 22.9.2020. <https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/kirjasto/aineistot/kv-jarjestot/oecd/Sivut/default.aspx>

FATF (2019a), Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures – Finland, Fourth Round Mutual Evaluation Report, FATF, Paris. Luettu 8.9.2020. <http://www.fatf-gafi.org/publications/mutualevaluations/documents/mer-finland-2019.html>

FATF (2019b), Risk-based Approach for the Accounting Profession, FATF, Paris. Luettu 9.9.2020.

<http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/RBA-Accounting-Profession.pdf>

FATF (2020), COVID-19-related Money Laundering and Terrorist Financing – Risks and Policy Responses, FATF, Paris, France. Luettu 9.9.2020.
www.fatf-gafi.org/publications/methodandtrends/documents/covid-19-ML-TF.html

FATF n.d. Where does money laundering occur? Luettu 29.9.2020.
<http://www.fatf-gafi.org/faq/moneylaundering/>

Finanssivalvonta. 2019a. Kansainvälinen yhteistyö. Päivitetty 26.8.2020. Luettu 7.9.2020. <https://www.finanssivalvonta.fi/rahanpesun-estaminen/kansainvalinen-yhteistyö/>

Finanssivalvonta. 2019b. Mitä tarkoittaa virtuaalivaluutta, kryptovaluutta, kryptovara, ICO tai lompakkopalvelu? Päivitetty 17.10.2019. Luettu 22.9.2020.
<https://www.finanssivalvonta.fi/kuluttajansuoja/kysymyksiä-ja-vastauksia/virtuaalivaluutat/>

Finanssivalvonta. 2019c. Lehdistötiedote 15.5.2019. Luettu 22.9.2019.
https://www.finanssivalvonta.fi/tiedotteet-ja-julkaisut/lehdistotiedotteet/2019/Virtuaalivaluutan_tarjoajat/

IMF 2018. The IMF and the Fight Against Money Laundering and the Financing of Terrorism. Julkaistu 8.3.2018. Luettu 16.10.2020.
<https://www.imf.org/en/About/Factsheets/Sheets/2016/08/01/16/31/Fight-Against-Money-Laundering-the-Financing-of-Terrorism>

Jantunen, V 2015. Rahanpesulaki velvoittaa myös kirjanpitäjiä. Tilisanomat 6/2015. Luettu 17.9.2020. <https://tilisanomat.fi/kirjanpito/rahanpesulaki-velvoittaa-myos-kirjanpitajia>

Kananen, J. (2014) Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä: miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Keesoony, S. (2016) International anti-money laundering laws: the problems with enforcement. Journal of money laundering control. [Online] 19 (2), 130–147.

Keskusrikospoliisi. 2019a. Rahanpesun selvittelykeskuksen vuosikertomus 2019. Luettu 14.9.2020 https://www.poliisi.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/poliisiwwwstructure/88542_RAPin_Vuosikertomus_2019_valmis.pdf?d1246b6e1b2ad888

Keskusrikospoliisi. 2019b. Rahanpesuindikaattorit. Luettu 16.11.2020.
https://www.poliisi.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/poliisiwwwstructure/77455_Rahanpesuindikaattorit_11.1.2019_FI-NAL.pdf?07d4a707427dd688

Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 28.6.2017/444

OECD (2019), Money Laundering and Terrorist Financing Awareness Handbook for Tax Examiners and Tax Auditors, OECD, Paris.
www.oecd.org/tax/crime/money-laundering-and-terrorist-financing-awareness-handbook-for-tax-examiners-and-taxauditors.pdf.

Poliisi 2020. Rahanpesun torjunta. Luettu 14.9.2020. <https://www.poliisi.fi/rahanpesu>

Soudijn, M. (2016) Rethinking money laundering and drug trafficking. *Journal of Money Laundering Control*, 19(3), pp. 298-310.

Sullivan, K. (2015) *Anti-Money Laundering in a Nutshell: Awareness and Compliance for Financial Personnel and Business*. 1st edition. [Online]. Berkeley, CA: Apress.

Teichmann, F. (2020) Recent trends in money laundering. *Crime, law, and social change*. [Online] 73 (2), 237–247.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2009) *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. 5., uud. laitos. Helsinki: Tammi.

Unger, B. & den Hertog, J. (2012) Water always finds its way: Identifying new forms of money laundering. *Crime, law, and social change*. [Online] 57 (3), 287–304.

United Nations Office on Drugs and Crime. n.d. Money-Laundering and Globalization. Luettu 7.10.2019.
<https://www.unodc.org/unodc/en/money-laundering/globalization.html>

Vasara, P 2020. Rahanpesun estäminen koronan varjossa. Blogi. Finanssivalvonta. Luettu 9.9.2020. <https://www.finanssivalvonta.fi/tiedotteet-ja-julkaisut/blogit/2020/rahanpesun-estamista-koronan-varjossa/>

Valtiovarainministeriö. n.d. Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen. Luettu 7.9.2020. <https://vm.fi/rahanpesun-estaminen>

Vanhala, A 2020a. Mitä rahanpesulaki edellyttää taloushallinnon toimijalta? – Toimenpiteiden laiminlyönti ja sen seuraukset. Julkaistu 15.9.2020. Eduhouse. Viitattu 28.9.2020.

Vanhala, A 2020b. Opi tunnistamaan rahanpesu ja epäilyttävät liiketoimet – epäilyttävien liiketoimien tunnusmerkkejä. Julkaistu 15.9.2020. Eduhouse. Viitattu 28.9.2020

Vanhala, A 2020c. Opi tunnistamaan rahanpesu ja epäilyttävät liiketoimet – Milloin ja miten teen ilmoituksen epäilyttävästä liiketoimesta. Julkaistu 15.9.2020. Eduhouse. Viitattu 28.9.2020.

Vanhala, A 2020d. Mitä rahanpesulaki edellyttää taloushallinnon toimijalta? – Ilmoitusvelvolliselta vaaditut toimenpiteet. Julkaistu 15.9.2020. Eduhouse. Viitattu 29.9.2020.

LIITTEET

1. Oletteko tutustuneet rahanpesulaissa säädettyihin ilmoitusvelvollisia koskeviin velvoitteisiin?
 - Mistä olette lukeneet niistä?
 - Kuinka hyvin tunnette rahanpesulain kirjanpitäjiä koskevat velvoitteet?

2. Ovatko kirjanpitäjiä koskevat velvoitteet mielestänne selkeästi ohjeistettu viranomaisten/liiton osalta?
 - Onko ohjeistukset mielestänne helposti löydettävissä?

3. Oletteko saaneet koulutusta ja ohjeistusta rahanpesulain nojalla annettujen säännösten noudattamiseksi?
 - Jos olette, oliko koulutus mielestänne hyödyllinen? Kenen järjestämä koulutus oli?
 - Oletteko saaneet mielestänne riittävästi koulutusta?
 - Onko koulutus mielestänne tarpeellinen?

4. Vuonna 2019 kirjanpitäjät tekivät yhteensä 21 ilmoitusta epäilyttävästä liiketoimesta. Miltä kyseinen ilmoitusmäärä mielestänne vaikuttaa?
 - Mikä ilmoitusmääriin voisi vaikuttaa?

5. Miten suhtaudutte rahanpesuilmoituksen tekemiseen?

6. Minkälainen mahdollisuus kirjanpitäjillä on mielestänne havaita rahanpesua asiakkaan toiminnassa?
 - Minkälaisissa tilanteissa rahanpesua voitaisiin havaita?

7. Minkälaiset asiakkaan toimet herättäisivät teissä epäilystä?
 - Tuleeko mieleen konkreettisia esimerkkejä?

8. Miten teidän on neuvottu toimivan, mikäli epäily rahanpesusta herää?

9. Mitkä ovat mielestänne tärkeimmät keinot torjua rahanpesua kirjanpitäjän työssä?